No 3. Donderdag 21 Januari 1909 9de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Rotterdam.

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN door den heer *B. IMMINK op Zaterdag 23 Januari 1909*, in het gebouw *„Caledonia"*, Haringvliet no. 41 te Rotterdam.

ONDERWERP:

Causerie naar aanleiding eener reis naar Suriname, Curaçao en Venezuela.

In eene OPENBARE VERGADERING op *10 Februari 1909* van de *Nederlandsche Afdeeling der Nederlandsch-Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw*, zal de heer *M. C. T. H. HIERNEISS* eene VOORDRACHT houden over het onderwerp:

De Indische Inkomsten-Belasting.

Vrije toegang ook voor niet-leden.

O, die Bestuursambtenaren!

In het verslag over de rede, door den hoogleeraar *Mr. J. H. Carpentier Alting* voor het „Indisch Genootschap" gehouden in den avond van den 12den Januari jl. betreffende den Rechter en den Zaakwaarnemer bij de rechtspraak over Inlanders in N.-I. leest men o.m.: „Spreker erkent ten volle de toewijding en de ernstige plichtsbetrachting der bestuursambtenaren, maar vroeg toch of wellicht zij thans ook niet te veel zich opsluiten in hun kantoren, de toegang waartoe dan nog wordt afgesloten door een „geuniformeerden oppasser."

Dankbaar aanvaardende de erkenning hunner toewijding en ernstige plichtsbetrachting (ook wat dat betreft zijn de Indische civiele bestuursambtenaren in de laatste jaren niet verwend), kunnen die ambtenaren uit den mond van een welwillend en onpartijdig man, als hoe de heer Carpentier Alting bekend staat, niets anders dan met leedwezen de aldus geformuleerde vraag, waarin groote twijfel besloten ligt, vernemen. De heer C. A. heeft misschien minder bedoeld een aanklacht tegen de ambtenaren zelven, dan tegen de administratieve regeling waardoor de ambtenaren te veel aan hunne kantoren gebonden zijn; — maar waartoe dienen dan in zijne beschouwing die woorden: „opsluiten" en „geuniformeerde oppasser"? De vraag, zooals zij gesteld is, heeft bijzondere beteekenis, waar zij geuit is door iemand met het gezag van een hoogleeraar in het Indische recht.

Die oppasser, die gouden pajoeng, die mooie gouvernementswoning met ruim, eertijds met behulp van gestraften onderhouden erf, al dat eerbetoon voor de residenten, wien heeft het al niet in de oogen gestoken? De heer Van Heutsz heeft de benijders gewroken. Maar den geuniformeerden oppasser heeft — tot hoe lang nog? — de resident o.a. behouden. Bij al hetgeen de civiele bestuursambtenaren in Indië in de laatste jaren hebben moeten verduren, geeft nu onverwacht de heer C. A. in het wijdlustig Indisch Genootschap hun nog een kleinen kneep. Om den resident op zijn kantoor te bereiken (een minder welwillende persoonlijkheid dan de heer C. A. zou allicht gezegd hebben: uit den dommel op te wekken, — dat past zoo in het tegenwoordige systeem!) moet men over een geuniformeerden oppasser heen! Als Resident had ik wel eens een bezoek te brengen aan het dep. van justitie, en zoo heb ik ook de eer gehad Mr. J. H. Carpentier Alting, toenmaals secretaris van dat departement, op zijn kantoor te spreken; — maar om daartoe te geraken, liep ik eerst tegen een paar oppassers aan, waarvan een in de teekenen zijner waardigheid — een gebloemde samaar en een bandelier over den schouder voorzien van een zilveren plaat met het Nederlandsche wapen — de speciale bewaker was van de kamer van den secretaris. Van de welwillendheid van dien oppasser hing het af, of ik korter of langer wachten moest om aangediend of toegelaten te worden. Zoo dan geen geuniformeerde oppasser als bij den resident, het was toch werkelijk een indrukwekkende verschijning. Ik heb er echter nooit om gelachen.

Ik spreek niet gaarne over mij zelven of over mijn arbeid, maar vind er aanleiding toe, nu men den indruk geven wil, alsof die „geuniformeerde oppasser" den Inlander den weg tot het bestuurshoofd afsnijdt. Toen ik de eer had, het residentsambt te bekleeden, heb ik van alle waardigheidsteekenen en bijzondere voorrechten, welke aan dat ambt verbonden waren, gebruik gemaakt. Ook bij mij bewaakte de schildwacht mijn huis en erf, wapperde de vlag, stond de „geuniformeerde oppasser" voor mijn kantoor, prijkte hij op den bok van mijn rijtuig, gewapend, — totdat de heer Van Heutsz dat teeken van waardigheid afschafte, — met den gouden pajoeng, dien ik sedert onder de relieken van het Museum van het Bataviaasch Gen. voor Kunsten en Wetenschappen heb doen opbewaren. Of ik het dragen dier insignes aardig vind? Misschien wel, maar ik achtte het tevens plichtmatig, daarvan gebruik te maken, omdat zij immers niet waren toegekend om den persoon des residents, maar tot huldiging, vooral in het oog van den Inlander, van het in den resident vertegenwoordigd gezag? En ik heb niet de ondervinding gehad, dat door dat alles de Inlander voor den resident minder toegankelijk was dan voor een ander, meer ontzag of vrees — wat wil men? — koesterde dan voor iemand, die bijv. roem draagt om zijn eenvoud, maar van een heftig temperament zijnde, meermalen de vormen schendt. Ik heb de voldoening mogen smaken, dat iedereen de overtuiging had, bij mij een goedgunstig oor te vinden voor zijn klachten of grieven, nooit ruw of ongeduldig te worden ontvangen. Uit de afdeelingen kwam de eenvoudige inlandsche landman mij zijne klachten brengen over het onrecht, dat hij meende, dat hem door zijn landheer of door zijn hoofden was aangedaan, — het verlies van zijn sawah tengevolge van een op een ondoordacht geteekend of slecht begrepen stuk verleend voorschot, of een verbod om zijn rijp te veld staanden oogst te snijden, omdat hij of zijn nabestaanden nog schuld hadden aan den landheer, enz. Door de wetenschap, dat ik klachten aanhoorde, en ook onderzocht, en terecht trachtte te brengen, viel mij het voorrecht ten deel, het distrikt Bekasi te bevrijden van het schrikbewind van den demang, die daar al jaren lang had huis gehouden op een wijze, die een middeneeuwsch roofridder hem niet zou hebben kunnen verbeteren. Op het terrein der rede van den heer C. A. moge ik het volgende aanhalen uit hetgeen ik schreef in het Koloniaal Weekblad van 17 October 1907 no. 42 ter gelegenheid van de intrede van den heer Mr. J. H. Carpentier Alting in het hoogleeraarsambt te Leiden: „Geen plichtgetrouw bestuursambtenaar, die bij de strenge toepassing onzer wetgeving niet meermalen pijnlijk werd getroffen door de gedachte, dat het beschreven recht het onrecht steunde. Men denke bijv. aan de lichtzinnige wijze, waarop de eenvoudige, ongeschoolde inlander verbintenissen aangaat, wanneer slechts in zijne oogenblikkelijke behoefte aan geld wordt voorzien. Van dat mooie stuk, hem — in bijzijn van hoofden vaak — voorgelegd, opgemaakt door den notaris, begrijpt hij de strekking niet, en voor het tegenwoordige gelukkig van uit zijne geldelijke verlegenheid gered te zijn, onderteekent hij alles, stelt zijn kruisje in het goed vertrouwen op den persoon, dien hij op dat oogenblik als zijn weldoener beschouwt. Later, lang nadat hij zijne schuld zal hebben afgelost in hetzelfde kinderlijke vertrouwen zonder bewijsstuk te hebben geëischt, vallen hem de schellen van de oogen, wanneer het vroeger door hem geteekend stuk dienst moet doen om hem zijne destijds voor de schuld verbonden sawah's of vee afhandig te maken. Ondanks protest van den gedaagde moet de rechter, rechtsprekende op de stukken, terwijl gedaagde niet in het bezit is van een bewijs, dat hij zijne schuld heeft afgelost, hem in het ongelijk stellen. Vergeefsch nu zijn jammeren, vergeefsch zijn bede om hulp aan den bestuursambtenaar. Al voelt deze, dat er onrecht is gepleegd, dat de onnoozele dupe is geworden van zijn kinderlijk vertrouwen, — hij staat machteloos. Het

vonnis is volgens de wet wel en terecht geweest. Derug jaren lang, totdat de wettelijke verjaring is ingevallen, staan de schuldenaar en zijne erfgenamen bloot aan de kans, dat van zulk een papier misbruik wordt gemaakt door een gewetenlooze, die het stuk in handen heeft of verkrijgt. En het zijn geen chineezen slechts, europeanen kennen wij, die, bekleed met een ambt van vertrouwen, ja met een ridderorde op de borst, zich wel zoo verlagen om hun voordeel te zoeken met dergelijke praktijken, onder den mom van als raadsman op te treden voor een anderen inlander, die zijn recht zoekt. Een hoofd van gewestelijk bestuur trof bij een chineeschen landheer een stapel aan van notarieele contracten van koop met recht van wederinkoop, door inlanders aangegaan om tijdelijk aan geld te worden geholpen. Er waren akten tot van 20 jaren oud. De chineesche landheer had ze bij de overname van het beheer in het archief der onderneming gevonden, volgens zijne overtuiging waren de leeningen reeds lang afgelost, maar de stukken waren door de oorspronkelijke schuldenaars niet teruggevraagd, die ook overigens geen bewijzen hadden noodig geacht. De landheer zou daar geen misbruik van maken, en was op het verzoek van den resident onmiddellijk bereid, al die stukken te vernietigen, opdat niet een enkele te eeniger tijd in handen zou vallen van iemand, die daarvan een verkeerd gebruik zou maken, zooals de landheer met tal van voorbeelden kon aantoonen. De resident deed van deze ontmoeting mededeeling aan de regeering en aan den procureur-generaal, en stelde een voorziening voor, opdat de inlander niet aldus op wettelijke wijze onrechtmatig van zijne bezittingen kon worden beroofd. Daar, waar omstandigheden en individuen hebben samengewerkt om een hongerlijdenden notaris vele dergelijke akten te doen verlijden, naast de transacties, die met behulp van andere tusschenpersonen of ook zonder dezulken, zijn gesloten, behoeft men zich niet te verwonderen, dat ontevredenheid en ellende de bevolking tot wantrouwen en miskenning van recht voeren."

Ziehier enkele voorbeelden, die met andere zijn aan te vullen uit mijne persoonlijke ervaring, ten bewijze, dat „de aanraking tusschen de hooge en bestuursambtenaren en den kleinen man" niet ontbreekt, en de resident het vertrouwen der bevolking kan genieten, al heeft hij een „geuniformeerden" oppasser aan de deur van zijn kantoor, en een gouden pajoeng op den bok van zijn rijtuig. Spionnen heb ik nooit gehad.

Zooals ik uit mijne ervaring een en ander heb medegedeeld, zullen de meeste residenten ook uit hunnen diensttijd het noodige kunnen aanvoeren, om de verdenking weg te nemen, als zou de geuniformeerde oppasser voor de deur van hun kantoor den klagenden inlander afweren of afschrikken. Met den heer Carpentier Alting zou ik het eens kunnen zijn, wanneer hij op de mogelijkheid heeft willen wijzen, dat een Algemeene secretarie, negen departementen, een paar regeeringscommissarissen en nog wat voorzitters van van regeeringswege ingestelde commissies samen kunnen werken om de residenten naar hunne kantoren te jagen, en dat er dan oogenblikken zijn, dat een oppasser op last de deur gesloten houdt, omdat de resident met s p o e d, v e e l s p o e d, o n v e r w ij l d eene reorganisatie moet ontwerpen of rapport uitbrengen over een of ander gewichtig onderwerp, waarvan het heil van land en volk afhankelijk is. Ondanks de lucht bezwangerd is van decentralisatieplannen, bestaat de indruk, dat in werkelijkheid nooit meer gecentraliseerd is dan tegenwoordig. „De departementen te Batavia, de secretarie te Buitenzorg besturen uitsluitend", zoo herhaalde ik laatstelijk in de beschouwingen over het hoofdstuk: Financiën der Indische begrooting van 1909 voor de „Vereeniging: Moederland en Koloniën", blz. 48, „Het gewestelijk of plaatselijk b e s t u u r wordt een ijdele klank, op den duur een bespotting. Het bestaat uit gegalonneerde commiezen, die de oogen gericht houden op Batavia en Buitenzorg, bewust bovendien, dat hunne stem die is van een roepende in de woestijn, wanneer zij niet past aan het metaal, dat te Buitenzorg bewerkt wordt, daar dus geen weerklank vindt." Vooral is die toestand te vreezen, wanneer een stelsel van bevordering bij keuze wordt toegepast, waardoor het besef van zelfstandigheid bij den ambtenaar wordt onderdrukt, omdat het lot van hemzelven en van zijn gezin afhankelijk wordt van den graad van welwillendheid, die hij verwacht van de aan het roer zijnde personen.

Nu ik eenmaal aan het woord ben, moet mij nog een opmerking van het hart. Na het uitspreken van zijne rede door den heer Carpentier Alting, volgde eenig debat, waaraan o.m. werd deelgenomen door den heer Mr. A. van Gennep, oud-advokaat van Soerabaja. Van hetgeen door dien heer werd te berde gebracht, is in het bovenbedoelde verslag o.m. het volgende weergegeven: „Sommige „zaakwaarnemers zijn inderdaad hoogst onschuldig, „hoffelijk en tactvol. Zij zijn ook niet gevaarlijk, „daar zij het tegenover juristen gewoonlijk onmiddellijk afleggen en evenzeens schijnt dit het geval „te zijn tegenover Landraadpresidenten. Het is mogelijk, dat de inlander nu en dan door hen wordt „afgezet. Maar door wie wordt de inlander niet afgezet?" (Gelach.) Ik zou den heer Van Gennep niet kunnen benijden, indien hij werkelijk daarmede een aardigheid heeft bedoeld. Maar de Nederlander, van vroeger bekend als stug van aard en niet gemakkelijk uit den plooi te brengen, schijnt veranderd. Als men tenminste geregeld onze Kamerverslagen volgt, treft het dat het in onze officieele bijeenkomsten dikwijls vroolijk kan toe gaan. Men is er goedlachs. Die gewijzigde, thans meer tot het blijmoedige overhellende karaktertrek heeft bl[ijk]baar gemaakt, dat men ook in het Indisch Genootschap op de vraag: „Maar door wie wordt de inlander niet afgezet?" de lachspieren niet heeft kunnen bedwingen. Pijnlijk doet het aan, achter die woorden te lezen: G e l a c h. Den weemoedige had eerder een traan in het oog, den warmbloedige een vloek uit de borst behooren op te wellen. Hoe waagt men het, er om te lachen, dat de inlander er aan bloot staat, door een ieder te worden afgezet? Laat ons er voor waken, dat wij niet eenmaal beschaamd komen te staan tegenover den inlander, als hij ons met recht kan toevoegen: wie het laatst lacht, lacht het best! De Nederlandsche politicus is er schuld aan, dat men zoo vaak de opmerking hoort, dat men in Holland onverschillig is voor het waarachtig heil van Indië, men gaat er op in partijbelangen en verkiezings-manoeuvres, het belang van Indië komt daarbij achteraan. Wanneer zal, al moet het aanvankelijk zijn een flauw, klein, maar dan toch een begin worden gemaakt met het verleenen van eenige zelfstandigheid aan Indië, waardoor hij geleidelijk geraken zal uit het gewoel der politieke partijen in Nederland, en den druk der kleine belangen aldaar?

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK,

OUD-RESIDENT.

Voorzitter der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur in N.-I.

Uit de O.-I. Mail.

Met leedwezen lezen wij uit de jongste mail omtrent de **Pokken te Padang**:

Nog steeds ziet men op verscheidene plaatsen bordjes, aanduidende, dat in het daarachter staande huis een of meer pokkenlijders aanwezig zijn, zoo schrijft de S u m a t r a-b o d e. Het „terlarang masoek" schijnt weinig indruk te maken, ten minste op verscheidene van de aldus gemerkte erven zag men lieden in- en uitloopen.

Kan het ook wel anders? Er moet toch gegeten worden, en het daartoe noodige moet ingekocht worden.

Een goed ingericht algemeen ziekenhuis, waar pokkenlijders gratis verpleegd worden op niet al te primitieve wijze, zou zeker niet overbodig zijn.

Voor den gemeenteraad aldaar een dankbaar onderwerp, ook in verband met andere ziekten", meent het blad terecht.

De Gouverneur van Atjeh in het Tamiangsche.

In hetzelfde blad lezen wij:

„In Tamiang werd bekend, dat de Gouverneur van Atjeh, terugkeerend van zijn tocht door de Alaslanden, te Kwala Simpang zou komen.

Eenige planters verzochten bij die gelegenheid een onderhoud door tusschenkomst van den civielen gezaghebber kapitein Scheij; dit werd toegestaan en den planters een zeer gemoedelijke, on-officieele ontvangst bereid, welke hen terstond op hun gemak zette.

Een der planters, die den Gouverneur een schrijven had gezonden met verzoek om in het belang der cultuur eenige verordeningen te maken, zooals ze ook in het Delische gelden, kreeg gelegenheid, dit nader toe te lichten. Gouverneur Swart verklaarde daarop geheel doordrongen te zijn van de moeilijkheden, waarmede de planters te kampen hadden en zeide toe het zijne te zullen doen, om verbetering te brengen.

Tamiang's toekomst werd natuurlijk ter sprake gebracht en tegelijk allerlei onderwerpen, welke daarmee verband houden.

Zoo vestigden de planters er de aandacht op dat, waar Tamiang thans volkomen veilig is te achten, het zeer noodig wordt goede verkeerswegen aan te leggen. Met groote voldoening werd daarbij uit den mond van den Gouverneur vernomen, dat, welke ook de oplossing zal zijn van het vraagstuk der verbindingswegen in die streken, Kwala Simpang in elk geval een hoofdstation zal worden, zoodat in de naaste toekomst een snelle verbinding tusschen Kwala Simpang en Atjeh en anderzijds met Deli, hetzij rechtstreeks of via Aroebaai, tot stand zal komen. Aan Tamiang kan zulk een verkeer natuurlijk slechts ten goede komen.

Ten slotte is de aandacht van den gouverneur gevestigd op de bruikbaarheid van Atjehers als arbeidskrachten. Op het oogenblik zijn dezen als vrije koelies in het Tamiangsche bij honderden werkzaam. Zoo heeft het Tamiang-Syndicaat pl.m. 200 Atjehers in dienst, Soengei-Lipoet circa 100.

De willigheid der Atjehers om te werken moge misschien toe te schrijven zijn aan tijdelijke rijstschaarschte, hun bruikbaarheid als landbouwarbeiders is een wel bewezen feit geworden. In elk geval zijn ze verre te verkiezen boven de Maleiers, van wie flinke grondbewerking met den tjankol h. i. niet te verkrijgen is.

De Gouverneur toonde een juist inzicht te hebben in het belang van den Atjehers-arbeid voor de bevolking zoowel als voor de ondernemingen, in het algemeen dus voor den vooruitgang van het gewest.

Belanghebbenden mochten dan ook den indruk krijgen, dat de Gouverneur veel heil ziet in het openen van ondernemingen in het Tamiangsche, welke zullen bijdragen tot de welvaart en de rust."

De Afdeeling Soerabaja van „Boedi Oetomo."

„Deze hield" zoo lezen wij in het B a t. N i e u w s b l a d, „22 Dec. j.l. in het logegebouw haar eerste vergadering, gepresideerd door R a d e n O e m a r S a i d, leerling van de burgeravondschool, die met eenige anderen het voorloopig bestuur uitmaakte. Opvallend was het, dat enkele leerlingen der B.A.S., die anders zich aan de europeesche kleederdracht hielden, thans als hun landgenooten gekleed waren. De opkomst was, zooals bij een eerste vergadering verwacht kon worden, bijzonder groot; meer dan 200 leden en belangstellenden, onder wie de resident, de controleur Jasper, de regent, de majoor der Chineezen en eenige handelslieden, waren deze vergadering komen bijwonen.

Raden Oemar hield zijn openingsrede in het maleisch, in welke taal ook de overige sprekers hun meening bloot legden. De jonge man was berekend voor zijn niet gemakkelijke taak. Door alles breedvoerig uiteen te zetten, de verschillende artikelen, die misschien nog voor velen eenige toelichting vroegen, verklaard en de verschillende gestelde vragen zoo duidelijk mogelijk beantwoord te hebben, hield hij het debat in enge grenzen en voorkwam dat door bijzaken het hoofddoel uit het oog verloren werd. Na herinnerd te hebben aan de bijeenkomst te Djokja, wees hij nog eens op het doel der vereeniging, dat in dagbladen ruim en breed besproken was, maar voor enkelen toch nog eenige toelichting behoefde. Hij wijst er op, dat tot nog toe bij een groote ramp, zooals b.v. de zeeramp bij Priok, steeds Europeanen gelden inzamelen om de nabestaanden het geleden verlies eenigszins te vergoeden. Dat moet anders worden, de inlander moet ook het zijne doen om zijn landgenoot bij te springen en niet alleen bij een ramp, maar overal, waar hulp noodig is, moet getracht worden die te verleenen. Verder legt inleider den nadruk op het hoofddoel: de ontwikkeling van den desa-man, daarbij als voorbeeld aanhalend de chineesche vereeniging Tiong Hwa Hwe Kwan, welker resultaten duidelijk illustreeren wat door samenwerking verkregen kan worden.

Overgaande tot het verkiezen van een bestuur, merkt hij op, dat te Soerabaja eigenlijk twee afdeelingen bestaan, onder één president, nl. van leden, die leerlingen zijn van de burgeravondschool en van hen, die deze onderwijsinrichting niet bezoeken.

Daarom heeft het voorloopig bestuur gedacht 2 secretarissen en 2 thesauriers te benoemen, van wie resp. een op de B.A.S. is. De uitslag van de stemming was als volgt:

President R. P. Tjokro Adiprodjo.

Vice-president R. Oemar Said (B.A.S.)

2 Secretarissen M. Prowirodinoto, R. Oerip, (B.A.S.)

2 Thesauriers M. Ng. Soerowidjojo, R. M. Mariono (B.A.S.)

4 Commissarissen 1 R. P. Protomengkoesomo, 2 R. Sadarsa. 3. R. Roesland. 4. R. Wachjo (B.A.S.)

Onder de nieuwe bestuursleden is geen ambtenaar van hoogen rang, daar allen op het verzoek om zich candidaat te stellen voorgaven, door hun ambtsbezigheden niet in staat te zijn, de plichten van bestuurslid na te kunnen komen, zooals geëischt mag worden."

Later volgde een debat over het kiezen van een adviseur. Mag het ook een niet-lid zijn of is men bij de keuze alleen beperkt tot leden? De leider

der bijeenkomst is van oordeel, dat men ook naar buiten zijn keuze kon doen, aangezien de meest ontwikkelde mannen toch nog altijd onder de Europeanen te vinden waren; andere leden zijn hier echter tegen, bevreesd door een Europeaan op den achtergrond gedrongen te worden.

De heer Jasper vraagt of het hem vergund is, even zich in het debat te mengen. Hij tracht de leden op te helderen, dat bij de keuze van een adviseur niet gelet moest worden op het ras, hij geeft grif toe, dat onder de inlanders zeer ontwikkelde personen zijn, die meer dan eenig ander het streven van de vereeniging zullen behartigen, maar dit sluit niet in, dat men altijd de goede vraagbaak in zijn midden heeft, in dat geval is men op anderen aangewezen en wat kan het schelen of de gezochte persoon een Europeaan, een Maleier, een Chinees, ja misschien een Batakker is. Verder wijst hij op het ongerijmde dat alleen inlanders lid van het bestuur mogen zijn, zelfs de beschermheer kan het niet worden. Het hoofdbestuur te Djokja heeft deze bepaling gemaakt, maar voor de afdeeling Soerabaja mag wel een uitzondering gemaakt worden, waar het betreft den beschermheer, want hier ter plaatse zijn geen zeer invloedrijke inlanders, noch adellijke personen. Het ligt voor de hand, dat de resident daarvoor alleen in aanmerking komt.

Met luid applaus wordt de raad van den heer Jasper begroet, en met algemeene stemmen wordt het voorstel aangenomen. Verder worden nog tot adviseurs gekozen de regent en de heer Jasper, die beiden het mandaat aannemen; laatstgenoemde zegt, nadat de regent gesproken heeft, dat hij des te eerder de benoeming zich laat welgevallen, nu hij samen kan werken met den hoogsten inlandschen ambtenaar, dien hij kent als een vooruitstrevend staatsdienaar, die het belang van zijn landgenooten steeds behartigd heeft.

De Gouvernements Copra fabriek.

Aan hetzelfde blad wordt geschreven:

Te Karanganjar zal eerstdaags de gouvernementsfabriek voor copra beginnen te werken. Het personeel zal geheel uit Inlanders bestaan, ook de administrateur is een Javaan. De begrooting der tractementen van het personeel rekent op een maandelijksche uitgave van slechts *f* 140. De administrateur krijgt maandelijks *f* 30. Er zal verder 's nachts en overdag gewerkt worden, doch zonder dubbel personeel. Het gebouw der fabriek is reeds gereed, heeft pl.m. *f* 4000 gekost. Dagelijks zullen minstens 6000 klappers verwerkt worden.

Het doel van 't gouvernement met deze fabriek is naar men weet, om de inlanders er toe te brengen betere copra te leveren, en geen onrijpe klappers af te plukken, waardoor de klapperboomen in waarde en in kwaliteit achteruitgaan. Een zeer goed beginsel, maar het is de vraag of de regeering, op deze wijze handeldrijvende, kan opwerken tegen de chineesche concurrentie. Ik betwijfel dit wel. En dan: mag men met zoo armoedige bezoldiging den administrateur verantwoordelijk stellen voor 't geldelijk beheer? 6000 klappers per dag, dat kost niet weinig.

De Afd. N.-I. van de Nat. Ver. voor Vrouwenkiesrecht.

Op 18 Dec. j.l. is te Batavia een bijeenkomst gehouden, tot dusver eenig voor Indië: een openbare vergadering tot bespreking van het vrouwenkiesrecht.

Nadat verschillende ijveraarsters voor dit recht de overtuiging hadden bekomen, dat er belangstelling genoeg voor deze zaak te vinden is, was er een Afdeeling Ned.-Indië opgericht van de Nationale Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht en een voorloopig bestuur gekozen, met mej. Charlotte Jacobs als presidente.

Deze was het, die tegenover een zeer goed gevulde zaal — voor zoo'n aangelegenheid een rariteit — het eerst het woord nam. Zij heette de aanwezigen hartelijk welkom; hun groot getal was voor haar een bewijs van sympathie voor de vereeniging, en zij hoopte, dat deze zich straks zou uiten door een algemeen toetreden. De Afdeeling Ned.-Indië was nog in haar prilste jeugd en had dus veel steun noodig om zich te kunnen ontwikkelen. Maar daar het doel was: een einde te maken aan het onrecht, de vrouw aangedaan, zoo hoopte zij, dat de vereeniging maar een kort leven zou hebben.

Nu trad als spreekster op Mevrouw M. C. Kooij—van Zeggelen*). Zij begon met er op te wijzen, hoeveel onverschilligheid en onwetendheid er nog bestaat ten opzichte van dit onderwerp, in het bijzonder bij de vrouwen zelf.

Na alles duidelijk uitgelegd te hebben, eindigde de spreekster haar betoog met de woorden:

*) In het tijdschrift Jong Indië wordt deze rede in haar geheel opgenomen.

„Er is dan ook eigenlijk maar één vijand: het conservatisme. Zijn wapens zijn: traditie, vooringenomenheid en vrees. Ons wapen is echter: het beroep op den rechtvaardigheidszin van den man.

Ten slotte herinnerde spreekster aan de woorden van Aletta Jacobs: „Vrouwen van alle landen, vereenigt u!"

Daverend applaus beloonde de spreekster; voor haar interessante rede werd haar door Mej. Charlotte Jacobs warme dank en hulde gebracht; zij hoopte, dat deze het gevolg zou hebben, dat alle aanwezigen tot de vereeniging toetraden; dat zou zeker de schoonste voldoening voor haar zijn.

Aan dezen wensch werd door veen gehoor gegeven; verscheidene personen lieten zich onmiddellijk na afloop inschrijven.

Olympische spelen in Indië.

In de Ind. Sport deed onlangs controleur Westenenk een oproep tot het houden van Olympische spelen in Indië.

In een volgend nummer van hetzelfde blad juicht de heer D. A. Hooyer dit plan toe en spreekt de hoop uit, dat er spoedig uitvoering aan zal worden gegeven.

De schrijver zou bij gelegenheid der Landbouw- en Veetentoonstelling in Augustus 1909 te Bandoeng te houden, een reusachtig sportfeest willen geven, welk denkbeeld, naar hij meent, ongetwijfeld voor uitvoering vatbaar is, indien men eenige flinke mannen kan vinden, die zich onder een degelijken voorzitter vereenigen tot een „Comité voor de Groote Sportfeesten te Bandoeng."

Als dat comité, dat te Bandoeng gevestigd zou moeten zijn, vlijtig, verstandig en met takt optreedt, dan is z.i. het welslagen van deze onderneming gewaarborgd, de medewerking der spoor- en stoomvaartbestuurders zoomede van de Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer verzekerd en zullen stellig sportbroeders uit de Straits wellicht ook uit Australië en de Philippijnen herwaarts komen om aan de feesten deel te nemen en luister bij te zetten.

WEST-INDIË.

De bacoven-questie.

In eene den 21en December l.l. gehouden vergadering van belanghebbenden in de bacovencultuur werd mededeeling gedaan van een uitvoerig schrijven van den gouverneur ontvangen in antwoord op het schrijven van de commissie van advies, waarin o.m. het van bestuurswege ingenomen standpunt in zake beheerovername werd toegelicht.

Dit schrijven gaf aanleiding tot omstandige bespreking in de vergadering, zoowel over de kwestie van de algemeene toepassing van art. 4 van het bacoven-contract, als de wijze waarop dit artikel is toegepast op de pls. Killenstein en la Ressource. Door den beheerder van la Ressource werden ter vergadering mededeelingen gedaan. Het einde was, dat de vergadering besloot, om de commissie van advies op te dragen alsnog eenige inlichtingen te vragen aan het bestuur.

In vorenbedoeld schrijven van den gouverneur, door *Onze West* gepubliceerd werd niet meer in bijzonderheden getreden over plantage Killenstein, daar de beheerder dier plantage de gegrondheid van de toepassing van art. 4 van het contract geen oogenblik heeft betwist.

Wat la Ressource aangaat stelde de gouverneur in het licht dat herhaalde klachten, aanmaningen en waarschuwingen van den inspecteur van den landbouw geen einde maakten aan de achteloosheid en onverschilligheid in de wijze van werken op de onderneming, waar o.a. ook de boekhouding op zeer slordige wijze werd gevoerd.

Intusschen moet nu ook het beheer van la Ressource weder aan den oorspronkelijken beheerder zijn overgegeven.

Naar *Onze West* toch vernam had de inspecteur van den landbouw zijne goedkeuring gehecht aan de benoeming van den heer J. A. Polak tot directeur van plantage la Ressource. Het beheer der plantage zou over enkele dagen weder in handen gesteld worden van den heer F. Smith.

Hetzelfde blad meldt, dat bij bacovenplanters in overweging is om iemand aan te stellen als hun vertegenwoordiger bij de verschepingen van bacoven. Voor wederzijdsche partijen is het aangenamer als in gevallen van kwestie of andere onvoorziene gevallen een vertegenwoordiger van beide partijen aanwezig is.

Gele koorts.

Omtrent het optreden der gele koorts in Suriname schreef *Onze West* het volgende:

Na het geval van gele koorts met doodelijken afloop van Aart van der Sluis, deed zich in den nacht van 21/22 December in het militair hospitaal te Paramaribo een tweede geval met doodelijken afloop voor. Slachtoffer was een hoofdagent van politie, Loe Sack Sioe, een creool van Chineesche origine.

Van de beide zieken pl. Jagtlust was de Britsch-Indiër Kodu overleden, de andere patiënt herstellende.

Den 20en Dec. werd gele koorts te Paramaribo geconstateerd bij luitenant E.

Dienzelfden dag werd op straat opgenomen een creoolsche vrouw die eveneens lijdende bleek aan gele koorts, en overgebracht werd naar de barakken op Poelepantje.

Den 21en December zijn vier patiënten naar Poelepantje overgebracht, n.l. een Britsch-Indisch arbeider van pl. Leliëndaal, verder een Britsch-Indiër uit het depôt op Combé afkomstig van het jongste transport, en ten slotte twee matrozen van het Noorsche zeilschip „Kasma" in de haven.

Verder hadden zich tot op den 22en Dec. drie lichte gevallen voorgedaan, bij een Syrische rondvenster, een creoolsch ziekenoppasser van Jagtlust en een 14jarig meisje aan de Maagdenstraat. Deze patiënten waren reeds aan de betere hand.

Men zal opmerken, dat onder de gevallen ook creolen voorkomen, die vroeger immuun werden geacht.

Naar *Onze West* werd medegedeeld, wordt dit verschijnsel verklaard door de meerdere kennis die men thans heeft van de ziekte. Vroeger stelde men de diagnose alleen in zeer ernstige gevallen, die dan meestal doodelijk verliepen. Nu men de ziekte beter kan onderkennen, blijkt het dat ook onder creolen gele koorts voorkomt, doch meestal in lichter graad dan bij ongeacclimatiseerde Europeanen.

Toen ook in de districten gevallen van gele koorts voorkwamen had men een aparte ontsmettingsbrigade daarvoor gevormd, bestaande uit tien gestraften van Nieuw-Amsterdam, onder leiding van den leerling Aletrino. De plantages Leliëndaal en Jagtlust zijn echter nog door de stadsbrigade ontsmet.

De opgaaf van 23 Dec. loopt over 23 gevallen, w. o. 3 met doodelijken afloop.

Sedert hadden zich 6 nieuwe gevallen voorgedaan en 1 sterfgeval.

Onder Hollandsche militairen zijn 3 gevallen geconstateerd, waarvan 2 van zeer lichten aard. De andere gevallen betreffen 2 Britsch-Indiërs op pl. Meerzork en 1 van mevrouw C. H. De laatste was inmiddels reeds hersteld.

Nieuwe gevallen op Leliëndaal bleken geen gele koorts te zijn.

Overal zijn ontsmettings-maatregelen getroffen. De ontsmettingsbrigade is versterkt met 10 inlandsche militairen.

Op Poelepantje is een der Noorsche matrozen overleden.

In het geheel waren 8 patiënten hersteld, en nog 7 onder behandeling.

Door den gouverneur is een commissie benoemd, bestaande uit de heeren C. van Primmelen, tevens voorzitter, D. Coutinho, J. A. Dragten en dr. H. J. v. d. Schroeff, om in overleg met den geneeskundig-inspecteur te onderzoeken en te adviseeren, wat in het belang van de volksgezondheid kan worden verricht door maatregelen van ontsmetting, reiniging van openbare wegen en grachten, loozingen enz.

Goud-industrie.

In Marowijne zijn zeer rijke goudprospecties gedaan, op een terrein in concessie afgestaan aan de heeren Da Costa en Witlage, schreef *Onze West*.

In een kreek, Djoeka genaamd, die in het Lelygebergte ontspringt, zijn battees gewasschen, die tot een gram goud aantoonden. De goudhoudende grondslag is ettelijke meters diep. Hier is dus ongetwijfeld een rijke ontdekking gedaan. Over enkele dagen wordt een expeditie van 75 man opgezonden tot bewerking van het terrein.

Door de concessie loopen tracees, gekapt door personeel van de Gouvern. Mijnexploitatie, die na onderzoek ook deze streek waardeloos verklaarde.

Werving van het Ind. Leger.

Naar *Onze West* verneemt, zal de proef met de uitzending van Surinamers, bestemd voor militairen dienst in de Oost, in den loop van dit jaar op grooter schaal hervat worden. Men weet, dat dit jaar 9 personen bij wijze van proef gezonden zijn, van wie tot dusverre 7 naar de Oost zijn vertrokken. De twee anderen bevinden zich nog in Nederland.

Personalia.

Onze West verneemt, dat mr. A. R. Bueno, tijdelijk werkzaam gesteld ter gouvernements-secretarie, in verband hiermede ontslag zal nemen als lid der Koloniale Staten.

Gouvernementsbesluiten.

Aan *Dr. C. J. J. van Hall*, inspecteur van den Landbouw in West-Indië, is op zijn verzoek eervol ontslag verleend als lid en voorzitter van de commissie, om na te gaan, welke kleine industrieën in deze kolonie met voordeel zouden kunnen worden uitgeoefend, ter verwerking van locale producten, ook voor export, en, in aansluiting daaraan, wat te dien opzichte van Gouvernementswege zou kunnen worden gedaan, om de tot-stand-koming der industrieën te bevorderen en zijn als leden benoemd de heeren:

F. C. Curiel, lid der Kol. Staten, *J. Boonacker*,

landbouwleeraar, *D. Fernandus jr.*, industriëel, *T. Nawijn*, leeraar aan de Hendrikschool, *K. H. F. C. Oudschans Dentz*, tijdelijk ambtenaar ter Adm. van Fin. en *J. A. Polak*, intendant der Kol. Spoorwegen.

De Commissie zal nu samengesteld zijn uit de heeren:

F. C. Curiel, als Voorz., Dr. J. Sack, als onder-Voorz., J. Boonacker, als Secretaris, D. Fernandes Jr., A. M. W. ter Laag, W. L. Loth, T. Nawijn, K. H. F. C. Oudschans Dentz en J. A. Polak, als leden.

Aan de Commissie is als adjunct-Secretaris toegevoegd de heer *R. Bilfjen*, ambtenaar aan het Landbouw Proefstation.

WAT DE INLANDER ZEGT.

In een hoofdartikel, getiteld: **Peladjaran anak gogol** (het onderwijs aan de kinderen van den kleinen man) beschrijft de **Bintang Soerabaja** den toestand in de desa's. Daar de kinderen niet leeren lezen en schrijven, blijven zij dom, laten zij zich hun leven lang geduwe leiden als de buffels, die zij weiden of voor den ploeg spannen en die niet weerspannig worden, als men hun niet al te erg plaagt.

De desahoofden beschouwen den kleinen man dan ook in menig opzicht als het individu, ten wiens koste zij leven kunnen, terwijl de inlandsche ambtenaren, die den onontwikkelden gogol beschermen en leiden moeten, veelal hem gelijkstellen met het vee, dat in de desa leeft. Deze toestand is nu al honderden jaren onveranderd zoo gebleven. Doch thans hebben zich nieuwe leiders opgeworpen in den vorm van zoogenaamde p r o c u r e u r s b a m b o e (procureurs van kwade zaken.) Deze leeren den kleinen man — natuurlijk tegen een flinke betaling — om zijne horens naar zijne meesters te keeren. Maar, eenmaal in handen van deze procureurs bamboe geraakt, is hij er zeker nog slechter aan toe dan in die van zijn meesters. Hoe hij zich ook wendt of keert, de onontwikkelde kleine man is en blijft het kind van de rekening. Het gouvernement wil nu aan allen onderwijs geven. Boedi Oetomo roept luide, dat zij den kleinen man uit zijne onkunde wil helpen opheffen. Maar daartegenover verheffen zich ook stemmen van de k a o e m k o l o t (de conservatieve, oud-javaansche partij), die beweert, dat, wanneer de landman lezen en schrijven zal hebben geleerd, hij zich wellicht zal gaan schamen om den p a t j o e l (schop) ter hand te nemen en den grond te bewerken en liever een schrijversbetrekking vervullen of mandoer spelen zal, niet zoozeer uit luiheid, dan wel uit domheid, niet begrijpende, dat de landbouw te vergelijken is bij een boom, die rijkelijk vruchten afwerpt, terwijl de door hem begeerde beroepen niet dan parasieten zijn, welke hun voedsel aan andere planten ontleenen; dat de landbouw de welvaart der menschheid in het algemeen verhoogt, terwijl de parasitische beroepen, hoe nuttig zij ook mogen zijn, geen halven cent in 's Rijks schatkist gebracht hebben.

De schrijver stelt voor, om in de desa een soort van Toynbee-stelsel toe te passen, om èn ouders èn kinderen tegelijkertijd te ontwikkelen, door hen op bepaalde tijden op een ruime, voor het doel geschikte plaats bijeen te roepen en door aanschouwelijke met voorbeelden toegelichte besprekingen te onderrichten in alles, wat gun denkvermogen versterken en e in de goede richting ontwikkelen kan, opdat zij aan de desa en aan hun nuttig landbouwbedrijf gehecht blijven en niet naar andere beroepen om gaan zien. Ook de godsdienst kan hierbij ter sprake gebracht worden.

De schrijver acht het vooral noodig, dat ook de vrouwen bij die samenkomsten tegenwoordig zijn, omdat deze bij de opvoeding van het kind een groote rol spelen. Van het onderwijs op de desascholen verwacht hij weinig succes, omdat de onderwijzers niet voldoende ontwikkeld zijn, om de verstandelijke vermogens hunner leerlingen te leiden.

„Regent”, zegt L e g a l i t e i t in hetzelfde blad, beteekent bestuurder; „regen” is het water, dat uit de lucht valt. Door het wegvallen van die ééne eindletter ondergaat de beteekenis van het woord een algeheele verandering. Een „regent” is een mensch, die hersens, verstand, denkvermogen en bovendien een hooge positie heeft, terwijl „regen” niets anders is dan water, dat wegvloeit, zoodra het op een hellend vlak komt. Op Java zijn (de residentiën Soerakarta en Djokjakarta niet meegerekend) 69 regenten. Van deze zijn er hoogstens vier die den naam met een t geschreven waardig zijn. De beteekenis der overige 65 gelijkt min of meer op die van hetzelfde woord zonder t.

Velen hunner zijn zich volstrekt niet bewust van hunne plichten als bestuurder. Zij gelijken op een pop, die slechts als speeltuig dient, en waarvoor het gouvernement noodeloos maandelijks *f* 1000 of *f* 1200 uitgeeft. Zij denken alléén aan zichzelve en in het geheel niet aan het vooruitbrengen van den kleinen man. Dit is, volgens schrijver, de reden, waarom de javaan bij andere rassen ten achter is gebleven.

Hoe nuttig een tijdschrift als de **Poetri Hindia** werken kan, blijkt o.a. uit een artikel van R a d e n A j o e T i r t o A d i S e w o j o, in het nummer dat de jongste mail ons bracht.

Zij deelt daarin mede, hoe zij met de maandelijksche bezoldiging van haren echtgenoot ad *f* 40 rond kan komen. Vele vrouwen, zegt zij, doen zich na ontvangst van het traktement van haar heer en meester te goed aan lekkere spijzen; al naarmate het geld vermindert, wordt het maal eenvoudiger. Tegen het midden der maand is het geld op en dan gaan zij leenen of hare kostbaarheden verpanden.

Ziehier echter hare eigene maandelijksche begrooting. Van de veertig gulden gaat dadelijk een bedrag van *f* 5 in den spaarpot. Voor huishuur betaalt ze *f* 3, voor een bediende *f* 2, voor rijst, olie, koffie, thee geeft ze *f* 11 uit. Voor iemand, die een salaris van *f* 40 's maands geniet, is een uitgaaf van 40 cent hoogstens aan zoogenaamde b e l a n d j a p a s s a r (dagelijksche marktuitgaven), voldoende; dat maakt per maand *f* 12. Dit geld moet men goed bewaren en daarvan mag men per dag niet méér dan 40 cent afnemen, anders gaat men achteruit. Voor brandhout heeft men *f* 1 noodig. Het resteerend bedrag ad *f* 5 is bestemd voor onvoorziene uitgaven, als men bijv. eens gasten krijgt. Wil men een enkelen keer zichzelve een feestmaaltijd bereiden, dan handele men als volgt: Van de belandja passar houde men dagelijks 5 à 10 cent in. Na tien dagen houdt men dan 50 cent of een gulden over. Dit geld voegt men bij de belandja passar van den traktatie-dag en men heeft dan extra lekkere schotels, zonder aan de som, voor onvoorziene uitgaven uitgetrokken, te komen.

Raden Ajoe Tirto Adi Sewojo hoopt, dat men meer algemeen op deze wijze de tering naar den nering zal gaan zetten. Dat hare bijdrage door de **Poetri Hindia** op hoogen prijs wordt gesteld, blijkt uit een noot van de redactie, waarin deze haar verzoekt om, zoo mogelijk, wekelijks zulk een practisch artikel te leveren.

Zooals den lezers van dit weekblad bekend zal zijn, wijdt de Indische Regeering tegenwoordig meer hare aandacht aan de verderfelijke gewoonte van schuldenmaken der inlandsche ambtenaren. Aan de europeesche bestuursambtenaren is de taak opgedragen er op te letten, dat de schuldenaren geregeld een deel van hunne inkomsten afzonderen ter afbetaling hunner schulden en dat zij geene nieuwe schulden maken; hen behulpzaam te zijn in het treffen van schikkingen bij algeheele afbetaling in eens. De ondervinding heeft geleerd, dat deze maatregel goede resultaten geeft. Nu de inlandsche ambtenaren weten, dat het maken van schulden (dikwijls een gevolg van hunne dobbelzucht) op hunne loopbaan van invloed kan zijn, gaan zij er niet zoo licht toe over.

Ook het artikel van R a d e n A j o e T i r t o A d i S e w o j o kan hun daarbij van véél nut zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

In een artikel, getiteld: „A n t i - t a u w t j a n g” (tegen de haarvlecht) bespreekt R e s e d a in de **Tjahaja Su a** de beweging onder de jong-chineezen, om zich van de t a u w t j a n g (haarvlecht) te ontdoen. Waar men ook komt, — in de kampongs, in de waroengs (winkels) — allerwege wordt er over gesproken. De een wil van den ander weten, of hij zich met dit voornemen kan vereenigen. Een drietal chineezen hebben zelfs in een rondschrijven hunne rasgenooten uitgenoodigd daartoe over te gaan, zeggende, dat de haarvlecht slechts tot bergplaats van allerlei vuil dient, en dat ze onaangename geuren verspreidt.

Op Java, vervolgt schrijver, loopen reeds een groot aantal chineezen met kort haar, en volgens den Inspecteur van het chineesch onderwijs, O n g H o n g T j i a n g (in het mandarijn-chineesch W a n g F o e n g S j a n g *) zijn van alle leerlingen der T i o n g H o a H w e K w a n-scholen de t a u w t j a n g afgesneden.

*) Deze persoon, die nog dikwijls in deze rubriek zal worden genoemd, is door den Tiong Tok (= onderkoning) der beide Kwangprovinciën — K w a n g s i en K w a n g t o e n g — naar Java gezonden als Inspecteur van het modern chineesch onderwijs. Hij wordt gesalarieerd door het hoofdbestuur der vereeniging T i o n g H o a H w e K w a n en bezoekt geregeld de h a k t o n g's (scholen) door de verschillende h o e n k i o k s, (afdeelingen) dier vereeniging opgericht. Het feit, dat hij het praedicaat „T a i d j i n” (ongeveer gelijk aan ons hoogedelgestreng) voert, is een bewijs van zijne in het oog der Indo-chineesche gemeente hooge positie.

FEUILLETON.

AFSCHEID.

Brieven van een Zwervelinge. *)

Drukke dagen komen er nu. Er is weinig tijd om toe te geven aan het gevoelsleven. Wat moet in dien koffer? wat in dien? Zou Amsin de ragout wel goed klaar maken? De pièce de résistance voor mijn tafel vanavond? Zou ik die oude japon maar hier laten? Of meenemen voor aan boord? Wacht, servetten kan ik nog niet inpakken, die moeten nog gebruikt worden, ook niet het zilver — alles maar op het laatste oogenblik...—

Vanmorgen zal de samenkomst plaats hebben in de raadszaal en de heeren willen graag, dat ik er ook bij ben. Nu, ik zelf wil die ook wel bijwonen, hoewel er toch iets weemoedigs in zal zijn. Ik zorg op tijd klaar te zijn en om 2 uur gaan wij allen het huis uit. Eerst de assistent-resident met de twee civiel-gezaghebbers, dan de twee andere gasten, den luitenant uit het Satans huis en ik.

Beneden, even buiten het prikkeldraad, ligt de raadszaal, een groot open gebouw, waar mijn man twee keer in de maand zitting heeft gehouden en het volk zijn belangen voordroeg. Het is er vol als wij komen. Van alle kanten zijn ze toegestroomd, om den ouden toewan Petro vaarwel te zeggen, om den nieuwen te ontvangen. Ik zie heel wat bekende gezichten, die mij toeknikken. Niet alleen die der vorsten en vorstinnetjes, maar ook die der altijd aanwezige zoogmoeders en hofdames en volgelingen — en als ik daar binnen kom en plaats neem naast den nieuwen „Toewan Petro” op de kleine houten verhoevenheid, waar alle rechtszaken worden behandeld, en ik over de vele donkere hoofden zie, komt er een vreemd gevoel over me.

Had ik ooit gedacht, dat die bruine, half naakte, soms havelooze menschenmassa iets voor me zou zijn? Nu, na dit eene jaar is ze iets voor me geworden? Het zijn niet alleen de voornàmen, de in zijden sarongs en patola's gehulden, die ik ken, neen, het zijn ook de eenvoudige neergehurkte mannetjes, met naakte bovenlijven, het zijn ook de jonge vrouwen uit het volk met de kleine kinderen op den arm, die achter al de voornamen neerzitten en tusschen de anderen door ons aanzien. In de oogen van sommige glinstert mij iets trouwhartigs tegen, wat ik er vroeger niet in opmerkte, ik zou haast zeggen iets dankbaars — en toch, hoe weinig, hoe heel weinig, heb ik voor die menschen gedaan. Integendeel, ik voel mij dankbaar tegenover hen, want er is iets nieuws geboren in mijn hart. Dat wat vroeger een woord was, is iets werkelijks geworden die donkere oogen, die dikwijls vuile lompen, die den. „Verbroedering”, dat is het woord. Achter magere lichamen, leven zielen en die zielen en de mijne begrijpen elkaar nu, o! het is misschien maar één oogenblik, het is misschien belachelijk te denken, dat die menschen ons nu genegen zijn, maar ik weet dat er op dit oogenblik iets moois is tusschen hen en mij, dat ik iets geleerd heb van hen...

Op de houten verhooging vlak bij mijn man zit, in haar zijden sarong en zijden baadje, de vorstin van Soppeng. Ze is als een stijve pop; de bruine, smalle, aritocraten-handen liggen gelijkelijk en op de armleuningen van den stoel. Over haar, dicht bij mij, zit de prinsgemaal, nerveus trekkende met zijn fijnen mond. Een gedempt licht valt door het atap-dak en door de openingen tusschen de ranke steilen, waarmede het gebouw is opgetrokken — er is een volkomen stilte als de assistent-resident, die in ons midden zit, begint te spreken. Hij zegt in het maleisch, hoe de Toewan Petro, die van den beginne af hier is geweest, ziek is geworden en rust noodig heeft; hoe hij nu naar Java terug moet om zijn gezondheid te herwinnen — hoe het dezen spijt weg te moeten gaan, nu hij hen heeft leeren kennen en zij hem hebben leeren kennen en hoe het een moeilijke taak voor den vervanger is het vertrouwen te winnen, dat deze toewan Petro had. Dezen vervanger beveelt hij, de assistent, aan in de hulpvaardigheid van de hoofden; die zijn taak kunnen verlichten.

De tolk, niet de onze, maar die van den ass.-resident, vertaald deze rede in het boegineesch. Het volk luisterde aandachtig.

Dan neemt mijn man het woord en ik zie over de gezichten iets van blijde herkenning trekken als ze uit zijn mond hun eigen zacht klinkende taal hooren. Ik versta nog niet alles, maar ik zie aan het buigen der hoofden van sommigen, dat ze ontroerd zijn en ik hoor in de stem van den spreker ook ontroering... er is een stemming, die één is met het zachte zonlicht dat binnendringt en over al die donkere hoofden goudwevend heenzweeft en als hij zwijgt, is het even doodstil......

(Wordt vervolgd).

*) Uit *De Vrouw*.

Dit rondschrijven had op de kaoem kolot, (conservatieve partij) de uitwerking van een doornsteek in het lichaam. De behoudenden voeren voor het behoud van de haarvlecht aan, dat die van groot nut is, als onderscheidingsteeken, dat duidelijk aantoont, wie tot het chineesche volk behoort. Deze redeneering wekt ten zeerste de ergernis van den schrijver op. Kwaadaardig roept hij uit: zelfs wanneer de ziel van zulk een conservatief man door den engel des doods naar het geopend graf wordt gesleept, zal hij zich nog aan dien ezelstaart (ekor kaldai) vasthechten!

Gelukkig denkt de Kek beng teng (jong-chineesche partij) er anders over, verzekert hij. Te Padang is men met elkander overeengekomen, om op den 27sten December zich allen van de haarvlecht te ontdoen, na vooraf in de Loeboek (diepte in eene rivier) Begaloeng een bad te hebben genomen.

De schrijver eindigt zijn opstel met den wensch uit te spreken, dat men alles, wat niet meer in den tegenwoordigen tijd past, overboord gooie. Zoo kunnen de gebruiken en ceremoniën bij begrafenissen en huwelijken zeer vereenvoudigd worden, waardoor de kosten aanzienlijk zullen verminderen.

In het voor vrouwen bestemd gedeelte van **Tiong Hoa Wi Sien Po** deelt „Carmen Sylva" uit Batavia mede, dat de door meisjes uit de deftige chineesche kringen te Soerabaja in den schouwburg gegeven Soirée variée, (foto's hiervan stonden onlangs in het Weekblad voor Indië) waarvan de zuivere opbrengst heeft gestrekt tot versterking der geldmiddelen van de daar bestaande afdeeling der vereeniging Tiong Hoa Hwe Kwan, onder anderen werd bijgewoond door den bekenden Semarangschen Majoor-titulair Oeij Tiong Ham en twee zijner dochters. Na terugkeer in hare woonplaats hebben deze meisjes verscheidene harer rasgenooten, zoowel van het mannelijke als van het vrouwelijk geslacht, uitgenoodigd haar bij te staan iets dergelijks te ondernemen. Dit viel in goede aarde, terstond ging men aan het instudeeren van de voor te dragen stukken en reeds voor het chineesch nieuwjaar (dus in den loop van Januari), hoopte men de uitvoering te doen plaats hebben.

Zou Batavia het door Soerabaja en Semarang gegeven voorbeeld niet kunnen navolgen? vraagt zij. Heel Nederlandsch-Indië weet immers, dat de chineezen in die stad tot de meest vooruitstreventen behooren. Een dergelijke soirée variée zou best in den schouwburg of in den dierentuin gegeven kunnen worden.

De **Pantjoran Warta** heeft een door Samatengah gemaakte vertaling opgenomen van het in het Weekblad van Indië door H. geschreven artikel: „Chineezen in Ned.-Indië", onlangs genoemd in onze rubriek „Oost en West-Indisch litteratuur-overzicht."

De schrijver verheugt er zich over, dat thans niet alléén de inlandsche pers zich met de grieven der chineezen bezighoudt, maar ook een in het nederlandsch geschreven tijdschrift daarop de aandacht vestigt.

Van Vreemde Koloniën.

Hervormingen in Engelsch-Indië.

Lord Morley heeft zijne belofte gestand gedaan om in Indië hervormingen op bestuursgebied tot stand te brengen.

Het piece-de-milieu van het hervormingsplan is de reorganisatie van de provinciale wetgevende raden. Het belangrijkste in de reorganisatie van die raden is, dat het beginsel van een vaste officieele meerderheid is opgegeven, hoofdzakelijk op aandringen van het bestuur der provincie Bombay. Zoolang dat beginsel vaststond, kon het aantal niet-ambtelijke leden hoogstens 19 leden bedragen, daar in geen enkele provincie over heel veel meer dan 20 ambtenaren kan worden beschikt, die tijd en gelegenheid hebben om in die raden zitting te nemen. Nu het beginsel is losgelaten kan het aantal niet-ambtelijke leden naar de behoefte om de verschillende belangen in de provinciën naar behooren te vertegenwoordigen worden uitgebreid.

Wat den wetgevenden raad van den onderkoning betreft, blijft het beginsel eener belangrijke ambtelijke meerderheid gehandhaafd, zoodat het aantal niet-ambtelijke leden van den raad wordt bepaald door het aantal der beschikbare ambtenaren, die daarin zitting kunnen nemen.

Aan de wetgevende raden wordt een stem gegeven in de vaststelling der budgetten, hetgeen tot nu toe niet het geval was. Het karakter der raden is dientengevolge geheel gewijzigd, daar zij nu deel uitmaken van de bestuursmachine.

Intusschen blijft aan het bestuur het recht voorbehouden om zijn veto te stellen tegenover eenige besluit of voorstel.

De verkiezingen voor die raden zouden plaats hebben volgens het getrapte stelsel.

In elke provincie zou volgens het voorstel van lord Morley een kiescollege worden gekozen, waarin de verschillende lokale belangen zouden zijn vertegenwoordigd. Het aantal leden door een bepaalde streek te kiezen zal door het bestuur worden vastgesteld, evenals de verhouding voor het aantal mohamedaansche leden. Elk lid van het kiescollege heeft slechts één stem, hoe groot ook het aantal raadsleden moge wezen, die moeten worden gekozen. Op die manier zullen minderheden worden behoed voor de mogelijkheid, dat zij door meerderheden zouden worden uitgesloten, en alle groote en belangrijke elementen der bevolking zouden in de gelegenheid zijn gesteld, om in evenredigheid met hun aantal leden naar den raad te zenden. Voor het geval het bepaalde aantal mohamedaansche leden niet op de gewone wijze naar de kiescolleges zijn weg vindt, zal het ontbrekende aantal worden aangevuld door benoemingen in dat college van bestuurswege, maar rechtstreeksche benoeming van een lid van den wetgevenden raad door het bestuur heeft niet plaats.

Een andere zaak van groot belang is dat nu ook Indiërs zullen worden aangewezen om deel uit te maken van den uitvoerenden raad van den onderkoning en van de uitvoerende raden in de provinciën Bombay en Madras. Uit een Indisch oogpunt is deze hervorming van het hoogste belang, wijl daardoor het onderscheid tusschen de beide rassen in den openbaren dienst wordt losgelaten. De onderkoning, lord Minto, heeft ten zeerste op deze hervorming aangedrongen, waartegen het voor de uitvoerende raden van Bombay en Madras een punt van overweging kan hebben uitgemaakt, dat in die beide provinciën het oudste lid van den uitvoerenden raad bij afwezigheid van den gouverneur diens functiën tijdelijk waarneemt. De mogelijkheid, dat een Indiër het oudste lid van een dier raden zou zijn, werd als bezwaar aangevoerd tegen de aanwijzing van Indiërs in die beide raden. De bezwaren zijn blijkbaar van dien aard bevonden, dat zij de hervorming niet in den weg stonden.

Het bericht dier hervormingen heeft in geheel Indië een goeden indruk te weeg gebracht in de inlandsche maatschappij.

De bekende leider der zoogenaamde gematigden, de heer Gokhale, die anders het engelsch gouvernement niet spaart, liet zich tegenover een medewerker van de Times of India als volgt uit:

„Ik wensch nu niet in détails te treden, maar ik wil in het algemeen wel zeggen, dat ik verheugd ben — zeer verheugd — over de aangekondigde hervormingen, zoowel als over lord Morley's speech. Ik meen, dat de hervormingen een werkelijk begin uitmaken van wat provinciaal zelfbestuur mag worden geheeten. Men moge wel in het oog houden, dat het schema voor uitbreiding vatbaar is en het is nu aan de vertegenwoordigers van het volk te toonen, hoe spoedig of hoe laat zulke uitbreiding zal moeten plaats hebben. Indien zij het volle besef hebben van de verantwoordelijkheid, die op hen rust, dan vertrouw ik dat wij een nieuw tijdperk zijn ingetreden van vreedzamen vooruitgang."

De heer Gokhale kon echter niet nalaten weer even zijn stokpaardje te berijden en te verklaren, dat voor alles in de verdeeling van Bengalen eenige wijziging behoorde te worden gebracht.

Hij vertrouwde overigens, dat op zijne landgenooten deze hervormingen zulk een indruk zouden te weeg brengen, dat het voor het bestuur gemakkelijker zou worden gemaakt om de repressieve maatregelen los te laten, waartoe het zijn toevlucht had genomen, en het werk der bevrediging te voltooien door aan allen de vrijheid te hergeven, die in de laatste maanden voor hunne meeningen waren gestraft.

Ook de bekende Surendra Nath Banerjee blijft nog over de verdeeling van Bengalen sputteren, maar de heer Chowdhury, de bekwaamste bengaleesche advocaat en het hoofd van een invloedrijke familie, liet zich openlijk uit, dat er te veel ophef van die verdeeling was gemaakt, die per slot van rekening slechts een deel van Indië aangaat.

De heer Chowdury voegde daaraan toe, dat het hervormingsontwerp zoo in alle opzichten bevredigend is, dat het tijd werd de oude politiek der oppositie vaarwel te zeggen.

Een zekere heer Palit een welvarende Bengalees, die met de extremisten sympathiseert, ging zelfs zoover om den stouten stap te wagen en aan de bladen te schrijven, dat nu alle gedelegeerden van Calcutta, waar het extremisme bloeit, het Indisch nationaal congres te Madras moesten gaan bijwonen.

Het Indisch Nationaal Congres.

Toen het 22e Indisch Nationaal Congres, ten vorigen jare te Suratte bijeengekomen, onverrichter zake uiteen moest gaan, tengevolge van het optreden der extremisten, waren er, die gedacht hebben, dat het laatste Indisch Nationaal Congres was gehouden, er bij zóóveel verdeeldheid onder de Indiërs zelven niet aan te denken viel, dat immer meer een Congres bijeen zou komen.

Die verwachtingen zijn nu door de feiten gelogenstraft.

Den 28en December ll. kwam te Madras het 23e Indisch Nationaal Congres bijeen, met uitsluiting echter van de onrustige elementen, die te Suratte zoo schandelijk hadden huis gehouden, dat ze niet anders hadden kunnen handelen, wanneer 't hun er om te doen geweest ware, het proefondervindelijk bewijs te leveren van de hopelooze ongeschiktheid der Indiërs om zich zelven te besturen.

Velen der onruststokers van het vorige jaar bevinden zich thans in hechtenis wegens opruiing of andere misdrijven, terwijl een poging om een extremisten-congres te Nagpoer bijeen te roepen door een veto van het bestuur werd verijdeld.

De verhandelingen van het Congres van Madras stonden in het teeken der aangekondigde bestuurshervormingen en in de reden van verschillende sprekers spiegelde zich de diepe, gunstige indruk af, door het feit dier hervormingen op de Indische maatschappij teweeg gebracht.

Het Congres werd voorgezeten door dr. Rash Bihari Ghose, aan wiens openingsrede wij het een en ander willen ontleenen.

„Wij staan aan den ingang eener nieuwe aera, sprak de heer Ghose, daarmee doelende op de bestuurshervormingen, met het oog waarop hij de verwachting uitsprak, dat de band tusschen Engeland en Indië daardoor hechter zou worden. Hij herinnerde er aan, dat reeds eenmaal, nl. door lord Ripon, een stap werd gedaan in den geest der nu in te voeren hervormingen, maar dat door den tegenstand der Europeesche maatschappij in Indië niets van lord Ripon's plannen terecht kwam.

„Nu echter, sprak dr. Ghose, zullen we niet langer met illusiën worden gevoed. Voortaan zullen we daadwerkelijk stem hebben in het bestuur van het land. Voortaan zal het ons mogelijk zijn de discussie te openen betreffende alle quaesties van algemeen belang, en besluiten te nemen, ten opzichte waarvan, wanneer ze ook niet bindend mogen zijn voor het bestuur, we toch zeker zijn, dat het bestuur daaraan aandacht zal schenken. Inlandsche leden zullen ook worden toegelaten tot de uitvoerende raden. Het debat over de Indische begrooting zal wij ders een werkelijk debat zijn, en geen zuivere academische bespreking, daar het recht van interpellatie aanmerkelijk zal zijn uitgebreid. Voortaan zal de uitvoerende macht niet in staat zijn zich te mengen in elken lokalen maatregel van wetgeving. Kortom, wij zullen nu iets hebben, dat op een constitutioneel bestuur gelijkt, in de plaats van een autocratisch, onveranderlijk bestuur.

Dr. Ghose wees er dan op, dat niemand kan weten, wat in de toekomst voor Indië zal zijn weggelegd, maar dat zeer zeker die toekomst in hooge mate afhankelijk zal zijn van de houding der Indiërs zelven.

„Wij zijn het aan ons zelven, wij zijn het aan de regeering verplicht, die op edelmoedige wijze de billijkheid van vele onzer wenschen heeft erkend, om te toonen, dat wij het vertrouwen onzer heerschers verdienen. En voor alles, zijn wij het aan onze landgenooten verplicht om aan 't bestuur den noodigen steun te verleenen, waardoor alleen wij hun geluk kunnen bevorderen, de weg naar verdere hervormingen kan worden gebaand. Nemen wij een apathische houding aan, of maken we geen verstandig gebruik van de ons geschonken voorrechten, dan zullen we aan de wereld hebben getoond dat we ongeschikt zijn voor de plichten en de verantwoordelijkheid van het burgerschap. Aan ons zal dan de fout liggen, aan ons dan de vernedering en de schande."

Een lesje werd dan toegediend aan de extremisten:

„Voor den ongeduldigen hervormer, die meent dat de voorgenomen maatregelen in sommige opzichten niet ver genoeg gaan, is mijn antwoord, dat iets af te wijzen, hetwelk vrijwel gelijk staat met een organieke verandering in onze bestaande instellingen, doet denken aan politieke krankzinnigheid. Roekelooze veranderingen zijn gevaarlijk, en de vurigste patriot moet inzien, dat het verstandig is om hervormingen aan te nemen, die, wanneer ze bevredigende uitkomsten opleveren, zeker tot uitgebreider hervormingen zullen leiden. Denkt er om, dat er in de politieke wereld geen einde is. Van eene zaak ben ik zeker, dit weet ik, dat de natie als een geheel deze hervormingen niet aanvaardt in een geest van bijtende critiek, maar met een gevoel van dankbaarheid."

Dr. Ghose had het ook over de onrust, welke in Indië werd waargenomen, en wierp de schuld hiervan grootendeels op den voorganger van lord Minto als onderkoning van Indië, lord Curzon; wiens onverstandige politiek aanleiding had gegeven tot al die troebelen.

Zich refereerende naar hetgeen de heer Gokhale bij zijne in Engeland gehouden redevoeringen had gesproken over dit onderwerp, voegde Dr. Ghose nog het volgende daaraan toe, aan het adres van de Europeesche maatschappij in Indië:

„Ik mag echter nog wel opmerken, dat vrijspraken of zeer lichte straffen in sommige crimineele zaken, waarin de beschuldigden behoorden tot het heerschende ras, niet weinig hebben bijgedragen tot de algemeene ontevredenheid. Een andere werkzame oorzaak, welke door menig bedachtzaam Engelschman met diep leedwezen werd waargenomen, is de houding van sommige leden van het heerschende ras. Natuurlijk kunnen we niet van iederen Engelschman verwachten, dat hij het type weergeeft van een Vere de Vere, maar ruwheid in taal en gedragingen waren toch gemakkelijk te vermijden."

Laten we nu ook eens vernemen, wat Dr. Ghose zeide over de anarchistische beweging in Indië:

„Door de ironie van het noodlot, in de politieke geschiedenis zoo dikwerf waar te nemen, was lord Minto geroepen om het hoofd te bieden aan de ongelukkige gevolgen van lord Curzon's politiek. Hij zag zich naar aanleiding van de toenemende ontevredenheid gedwongen repressieve wetten uit te vaardigen, om de vrijheid van spreken en van openbare vergaderingen te beperken, maar de ondervinding had ons reeds geleerd, dat dwang onvermijdelijk leidt tot de geheime misdaad. Wat overal elders geschiedde, zag men ook in Indië gebeuren, de ontevredenheid woekerde in het geheim voort. De gevolgen waren voor hen, die te jong zijn om verstandig te wezen, te impulsief om behoorlijk na te denken, gewoonweg rampzalig...... Maar het aantal van dezulken was zeer klein. De heer Tilak, gedurende vele jaren de hoofdpersoon in de nieuwe beweging, waarin hij zulk een voorname rol speelde, moge mijn getuige zijn. Hij zeide ronduit tegen een Engelschman die ten vorigen jare Indië bereisde: „Zeker, er is een kleine partij die het heeft over de onmiddellijke en volledige opheffing van het Britsch gezag, maar wij hebben niets daarmee te maken. Dat ligt voor ons in een verre toekomst. Ongeorganiseerd, ongewapend en nog niet vereend, zouden wij geen kans hebben om het Britsch gezag af te schudden."

Den zoogenaamden „moderates" (gematigden) is herhaaldelijk verweten, dat zij in de onrustige tijden, die Indië doormaakte, een onwaardig stilzwijgen bewaarden.

In de eerste plaats, zei dr. Ghose, hebben de gematigden zich niet stil gehouden, in de tweede plaats, zei hij, hebben ze zich onthouden van loyaliteits-gedoe.

„Wij zijn geen Phariseeërs. Wij dragen onze loyaliteit niet op de mouwen, want die moet boven elke verdenking staan. Wie aan onze loyaliteit twijfelt, twijfelt aan ons verstand."

Dr. Ghose sprak de verwachting uit, dat het anarchisme van zelf uit Indië zou verdwijnen, daar het in tegenstelling was met de beste traditiën van het Indische ras, met die voorschriften van medelijden en deelneming tot voor de laagste van Gods schepselen, welke den mensch van een redeloos dier hebben verheven tot een hoogte die hem de engelen nabij brengt.

Spreker achtte het oogenblik, nu algemeen vreugde heerscht over de voorgenomen hervormingen, niet het juiste tijdstip voor onvriendelijke critiek op het optreden van het bestuur, in zake de uitvaardiging van repressieve wetten. Hij hoopte en vertrouwde, dat de herinnering aan die strenge maatregelen aan de vergetelheid zou worden prijsgegeven, zoowel als die aan de misdaden van sommige op een dwaalspoor gebrachte politieke fanatici. Hij herinnerde er aan, dat het bestuur van de nieuwe wapens, die het zich had verschaft, slechts een spaarzaam gebruik had gemaakt, en hoezeer zelf een tegenstander van elken maatregel, die de vrijheid van de drukpers bedreigt, moest hij toch toegeven, dat in de gegeven omstandigheden een wet, als die ten aanzien van de drukpers in Indië was in het leven geroepen, wellicht noodig is geweest. Maar hij waarschuwt tegen de gevaren eener voortgezette onderdrukking.

„Een voortgezette campagne van onderdrukking moge noodig zijn, voor het geval de wet of de goede orde in ernstig gevaar verkeeren, maar men kan de verbreiding van meeningen, hoe verderfelijk ook, niet voorkomen door den spreker of den schrijver in de gevangenis te zetten. Misdaden en aanzetting tot misdrijf moeten, ik herhaal het, gestraft worden en wel zwaar gestraft. Maar argumenten kunnen slechts met argumenten worden bestreden. Dwang en zelfs de schijn van dwang zijn in staat om slechts wantrouwen te wekken. Men kent het verhaal van Jupiter en den landman, die aandachtig luisterde, zoolang de god hem door argumenten trachtte te overtuigen, maar toen Jupiter hem, naar aanleiding van een uitgesproken twijfel, met zijn donder dreigde zeide: „Nu weet ik, dat ge ongelijk hebt, Jupiter, want ge doet nooit een beroep op uw donder, wanneer ge gelijk hebt!""

Dr. Ghose kwam nu over de in Indië ingestelde vervolgingen te spreken en gaf te kennen die te betreuren, daar in tijden van opwinding een schrijver of spreker, die hoezeer terecht wegens opruiing wordt gestraft, er zeker van kan zijn door een deel van het volk als martelaar te worden beschouwd. En de lijst van Indische martelaars is al lang genoeg om het noodig te achten dat er niet nog meer aan worden toegevoegd. Spreker haalde hierbij Macaulay aan, die het ware geheim van de macht van agitatoren zag in de stijfhoofdigheid der heerschers.

„Een liberaal bestuur maakt altijd een gematigd volk, en dit geldt voor het Oosten, evenzeer als voor het Westen", sprak dr. Ghose, en het was zeker wel opmerkelijk, dat hij in dit gedeelte zijner redevoering de verdeeling van Bengalen op 't tapijt bracht, die hij met lord Mc Donell de grootste ooit in Indië gemaakte blunder noemde. De liberale concessiën, nu op politiek gebied gedaan, zouden veel van haar geur verliezen, zoo die administratieve fout niet spoedig werd geredresseerd.

Dr. Ghose eindigde met nog eenige wenschen voor de toekomst uit te spreken, als: verlichting van de militaire lasten voor Indië, de voortschrijdende vervanging van Europeanen door Inlanders in de verschillende diensten, verdere uitbreiding van 't lager onderwijs, verbeteringen op het gebied der volkshygiène, vermindering van de landrente, eindelijke opheffing van de zoutbelasting, die nog zwaar op de arme klassen drukt, en ten slotte een steeds grooter aandeel van het Indische volk in het financiëel en administratief beheer van het land.

Dat is alles toekomstmuziek, maar Dr. Ghose acht het toch noodig die toekomst in het oog te houden, omdat alleen daardoor de energie wordt gewekt, die niet wordt ingegeven door een rationeel, mogelijk einddoel.

Dat wil evenwel niet zeggen, dat hij zich onder de onpractische hervormers schaart, die illusiën nastreven:

„Wij weten, dat de weg lang is en moeilijk, wij kennen het gevaar van zelfs één enkelen onberaden stap, maar wij zijn vastbesloten om den weg te effenen voor hen, die ons in steeds aangroeiend aantal zullen volgen. De man gaat naar zijn werk en aan den arbeid tot den avond. Maar de avond komt, voordat hij met zijn werk of zijn taak gereed is, doch anderen zullen het werk voortzetten, dat onvoltooid bleef."

VRAGENBUS. *)

Door een oud-bestuurslid van Nijmegen werd ons de volgende vraag gesteld, met verzoek haar in ons Weekblad te beantwoorden, opdat ook anderen er dan nut van zouden kunnen hebben:

Bestaat er tegenwoordig gelegenheid voor jongelieden, die eind-examen H.B.S. 5-jarigen cursus en eind-examen Gymnasium hebben gedaan, om zonder verder examen aangesteld te worden als ambtenaar op de buitenbezittingen in N.-I.? Of om op een andere wijze bij het gouvernement geplaatst te worden?

Op onze informâties hieromtrent aan de beste bron ontvingen wij het volgende antwoord:

„Personen, die niets meer hebben dan een diploma voor afgelegd eind-examen van een H.B.S. met 5-jarigen cursus of van een gymnasium kunnen nimmer in aanmerking komen voor uitzending voor eene gouvernementsbetrekking in Ned.-Indië. Dit geldt ook voor de betrekking van tijdelijk gezaghebber in de buitenbezittingen, hoewel erkend moet worden, dat de daarop betrekking hebbende advertentie ruimte liet, om het tegenovergestelde te veronderstellen."

De vrager herinnert zich zeker de oproeping uit Indië van personen (gepensionneerden) die, bij gebrek aan ambtenaren voor het binnenlandsch bestuur, tijdelijk in de Buitenbezittingen als gezaghebber zouden wenschen op te treden. Maar het laat zich wèl begrijpen, dat ook hiervoor geen onvolleerde jongelieden genomen zouden worden.

Enkele vragen.

Ofschoon een „Oudgast" van Tempo doeloe, en misschien juist dààrom beken ik mij onwetend omtrent sommige zaken, die ik in het Koloniaal Weekblad zie vermeld.

1e. Baccoven? Ik dacht, dat die naam synoniem was met Bananen, maar nu zie ik die namen vermeld als twee afzonderlijke producten in West-Indië. Wat zijn nu Baccoven?

De reis van Suriname naar Nederland duurt toch niet lang. Waarom worden we hier niet geregeld van goede bananen uit West-Indië voorzien?

2e. Robusta. Is dat een betere koffiesoort dan de tot nu toe wereldberoewde Java-koffie?

Tenslotte nog iets over de heerlijke, gezonde arènsuiker. Niettegenstaande dit een ruw product is, eenvoudig uit het arèn-sap gekookt, moet daarvoor een gelijk recht, bij invoer uit Insulinde, betaald worden, als voor geraffineerde suiker. En het is nog wel een gezondheidsmiddel!

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Zutfen, 19/1.

In het volgende nummer hopen wij de antwoorden op deze vragen te geven. Red.-Com.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap. Jaargang 1909. Afl. I.

Blijkens den omslag van deze nieuwe afl., heeft de Redactie van het Tijdschr. A. G. belangrijke wijziging ondergaan. De heer G. P. Rouffaer is als Secretaris vervangen door den heer J. J. Staal, de heer Joh. F. Snelleman heeft zich uit de Redactie teruggetrokken. De nieuwe Secretaris schijnt het voetspoor van zijn voorgangers niet te zullen verlaten, door, evenals zij, aan de Indiën een ruime plaats in het Tijdschr. te geven. Deze eerste afl. legt daarvan het getuigenis af.

*) Reeds vroeger, jaren geleden, opende ons Weekblad deze rubriek, maar toen er geen vragen meer inkwamen, hield haar bestaan van zelf op. Gaarne hebben wij haar echter thans weer geopend, altijd bereid om naar ons vermogen, zoo goed mogelijk, van antwoord te dienen, waarbij wij de hulp en voorlichting van andere lezers zeer op prijs zullen stellen. Red Com

De heer H. Ph. Th. Witkamp schrijft het slot van zijn artikelenreeks, getiteld: De drie buiten-eilanden der Banda-groep: Roen, Ai, Rosengain; benevens Poeloe Pisang en Loutor's noordpunt; thans beschrijft hij de vrij onbelangrijke, in erfpacht uitgegeven eilandjes Rosengain, Pisang, benevens de noordpunt van Lontor (Groot-Banda.)

De heer G. P. Rouffaer geeft uitvoerige bijzonderheden over: De drie opvaarten der Mamberamo (een diep in het binnenland dringende, aan de kust van Noord Nieuw-Guinea uitmondende rivier), in Juli 1884 door het Gouv. S.S. Havik, in Jan. 1900 door het S.S. Camphuys der Kon. Paketvaart Mij., en in Juni 1906 door het Gouv. S.S. Brak. De resultaten der tocht van de Havik werden reeds vroeger gedeeltelijk gepubliceerd in de Bijdragen van het Kon. Instituut, doch van de uitkomsten der reis der andere schepen was tot heden niets bekend; door een gelukkig toeval kreeg de schr. ze in handen. Uit schrijvers mededeelingen blijkt o.a. ook, dat men sedert de tocht van de Havik in 1884 niets verder is gekomen, doch dat de Deensche noordpoolvaarder E. Mikkelsen, een volhardend man, nu zal trachten de Mambèramo hoogerop te verkennen. Met als einddoel het geheimzinnige Sneeuwgebergte, meenen wij.

Maar, besluit de heer R. „In elk geval, de Mambèramo moet verder ontdekt! Door ons; of, zoo niet, door anderen dan, die méér durven en driester doen.

In een volgend opstel is nogmaals de heer Rouffaer aan het woord. Onder het opschrift: Het plan tot samenstelling van een Batak-spiegel; iets nieuws op Indisch gebied, bespreekt hij het plan van het „Bataksch Instituut" om in geschriften vast te leggen datgene wat van de Bataklanden bekend is. Ten zeerste juicht schrijver dit voornemen toe, vooral ook ten gerieve der besturende ambtenaren in die streken, en wijst daarbij op het goede voorbeeld van Britsch-Indië, waar sedert jaren vanwege het Gouvernement samengestelde zoogen. Districts-gazetteers aan de ambtenaren uitstekende diensten bewijzen. „In de laatste veertig jaren kon het bij hen nauwelijks meer voorkomen dat een bestuursambtenaar, geplaatst in een willekeurig deel van hun Indisch gebied, langer dan een paar weken er zich wildvreemd voelde, of enkel heul moest vinden in het plaatselijk...... archief. De Gazetteer van het District, waar hij geplaatst was, leidde hem dadelijk in en bleef zijn gids, totdat hij uit eigen oogen had leeren kijken."

„En nu zal dan — zegt de heer R. tenslotte — de eerste Handleiding, Gids of — met een goed ouder Hollandsch woord — spiegel voor een bepaald deel van ons Indisch gebied samengesteld worden door een particuliere Vereeniging. Het Bataksch Instituut zal met zijn (tegen het eind van 1909 wellicht reeds te verwachten Batakspiegel) een navolgenswaardig voorbeeld kunnen geven. Indien de stof goed wordt verdeeld, vlot behandeld, helder samengevat, voorts door één algemeene kaart en zoo mogelijk détail-kaarten begeleid, alsmede door een goed register volkomen toegankelijk gemaakt wordt, dan zal dààrdoor alleen reeds het nieuwe Bataksche Instituut zijn volle levenskracht hebben bewezen."

Met dit laatste zijn wij het volkomen eens — ook al zou de uitvoering van bedoeld plan minstens even goed op den weg liggen bijv. van het Kon. Inst. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië — de naam echter, dien de heer Rouffaer ingang hoopt te doen vinden voor zoo'n samenvattende beschrijving, het ouderwetsche woord Spiegel lijkt ons minder gelukkig gekozen. Blijkbaar is het noch aan het Directorium van het Bataksch Instituut, dat het vreemdklinkende woord schetsbeschrijving gebruikte, noch aan den heer R. gelukt, in gewoon Nederl. de bedoeling weer te geven. Zou niet het woord „Overzicht" het Bataksche eitje van Colubus kunnen zijn? Voor generalen titel denken wij aldus aan: Algemeen overzicht der Bataklanden (of het gedeelte er van, hetwelk speciaal beschreven wordt) en daarna in details afdalende, aan: Litteratuur-overzicht, aardrijkskundig overzicht, geschiedkundig overzicht, enz.

Wij geven in alle bescheidenheid het denkbeeld naast dat van den heer R. in overweging.

De heer E. C. Abendanon, de bekende mijn-ingenieur, heeft een plan ontworpen voor een uitgebreid, stelselmatig, geographisch-geologisch onderzoek van Centraal-Celebes, waarvan — dank zij het

energiek optreden van het gouvernement in de laatste jaren — thans geen of weinig bezwaren in den weg staan. Het bestuur van het Aardr. Genootsch. stelde den heer A. nu in de gelegenheid, een deel van dit plan uit te voeren en vertrekt hij nog deze maand naar Indië. „Door bulletins zal hij geregeld mededeelingen doen over het verloop van den tocht, welke, naar wij mogen verwachten — zegt de Redactie — belangrijke wetenschappelijke gegevens zal opleveren omtrent dit nog onvoldoend bekende deel van Celebes. In dit tijdschrift zullen de ontvangen berichten — voor zooveel noodig — worden medegedeeld en zal later het verslag van den tocht worden opgenomen.

Ten slotte vindt men in deze aflevering nog belangrijke mededeelingen der Verrichtingen van het Militaire exploratie-detachement op Zuid Nieuw-Guinea gedurende het tijdvak Mei—September 1908, benevens: Laatste berichten over de Suriname-expeditie.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

De December afl. bevat als belangrijkste inhoud allereerst een bijdrage van controleur W. L. Homans, getiteld: Een waarschuwing tegen het nemen van verlof buiten bezwaar van den lande, waarin de schrijver met tal van feiten aantoont, dat dergelijke verloven van grooten invloed kunnen zijn op de promotie der betrokken bestuursambtenaren. Schrijvers streven daarbij is, dat de thans geldende onbillijke bepalingen door billijkere zullen worden vervangen.

Naar aanleiding van het Jong-Javanen-congres te Djokdja schrijft controleur F. J. Couwenberg een artikel, waarin hij ten zeerste toejuicht de geboorte en de eerste levensuitingen van de vereeniging Boedi Oetomo. „Waardig in hare actie en toch klaren wijn schenkend, breed opgezet op gezonden basis, heeft de vereeniging Boedi Oetomo recht op sympathie en steun in wijden kring”, meent de enthousiaste schrijver; hij wenscht de vereeniging een lang en krachtig leven toe.

De Heer A. M. Vermast geeft het vervolg zijner Hippologische verhandelingen, welke het onlangs verschenen werk van Pacor: Praktische wenken voor houders van paarden in Ned.-Indië belangrijk aanvullen, en eindelijk schrijft controleur J. J. Fraser een en ander over de Weefkunst in de afdeeling Boeleleng (eiland Bali), waar bijna uitsluitend zijde als grondstof wordt gebruikt.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

De heer Reitsma, adjunct-chef 4e afd. S.S. op Java, opent de Dec.-aflevering met eene uitvoerige verhandeling over het railtransport op Java's meest moderne suikeronderneming, te weten de door de „Handelsvereeniging Amsterdam” aangekochte erfpachtsperceelen Kali Dilem, Banjoepoetih en Wonokerto, door schrijver Djatiroto-West genoemd. Den lezer, die over deze grootsche onderneming meerdere bijzonderheden wil weten, naast hetgeen de heer Reitsma mededeelt, verwijzen wij naar het Soerabaiasch Handelsblad van 6, 8 en 11 Augustus 1908, „waarin de toenmalige hoofdredacteur van dat orgaan, de heer M. van Geuns, een duidelijk beeld gaf van het kolossale dier nieuwe suikerfabriek.

Een „Priokker” schrijft vervolgens: Nog eens over de Priokhaven, en bestrijdt daarbij de opstellen van „Zeemijl” en Abrahamson over dit onderwerp in de Sept.-Nov.-afl. Hij maakt beide schrijvers er een verwijt van, dat zij o. a. onder de indirecte voordeelen, welke het land van de Priok-haven trekt, in het geheel geen melding maken van de opbrengst, verkregen uit het spoorlijntje Tandjong-Priok-Batavia en sedert een paar jaar ook Kemajoran. Dit lijntje bestaat toch alleen door en voor de Priok-haven, en geeft eene maandelijksche bate van ongeveer veertig Mille.

Verder bevat deze aflevering: Bevordering van landbouw en scheepvaart, door P. Joh. Smits. — Koninklijk magnetisch en meteorologisch observatorium (verzoek van den Directeur aan beheerders van Landbouwondernemingen om opgaven omtrent regenval.) — Reisindrukken uit de Maleische Staten en Nederlandsch Oost-Indië, door Dr. H. Winkler (vertaald uit „Tropenflanzer”). — Verbetering van de theeboomen door snoeien en mesten. — Gas „bij de kan” in den handel, door W. Hallock. — Over Java-, Liberia- en Robusta-koffie, door Van Prehn. — Producten- en Wisselkoersen over Nov. 1908.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

De dezer dagen verschenen nieuwe (dubbele) aflevering bestaat slechts uit één zeer uitgebreide archiefstudie van den heer P. H. van der Kemp, getiteld: Mr. C. T. Elout als minister van Koloniën in zijne beoordeeling van het beleid der Regeering van den gouverneur-generaal baron Van der Capellen. Wij kunnen te dezer plaatse uit den aard der zaak geen overzicht geven van den inhoud van dit bijna 500 blz. tellende boekwerk.

De talen van het groote eiland Borneo vonden tot heden toe nog slechts weinig beoefenaars. Met vreugde mogen wij dus de verschijning begroeten eener studie van den Engelschman: **M. W. H. Beech**, over: **The Tidong dialects of Borneo**, with preface and notes by Dr. A. A. Fokker (Oxford, Clarendon Press.)

In het eerste hoofdstuk van zijn aardig geïllustreerd werkje geeft de schrijver ter introductie als het ware belangrijke mededeelingen over de „Tidongs in their village life.”

De Indische Mercuur, 12 Januari 1909.

Dit nummer bevat de volgende bijdragen: Helopeltis, de schrik der kinaplanters, door Dr. K. W. v. Gorkom. — Paul Hubert, Plantes à parfums, door Dr. M. Greshoff. — Forest utilisation, door A. H. Berkhout. — Munthervorming in China. — De 1908 tabaksoogsten der Vereenigde Staten van Noord-Amerika. — Een stelsel van certificaten voor de van Java en Madoera uit te voeren copra. — Handel en scheepvaart van Amsterdam 1908. — De lucifersindustrie in Japan. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, benevens de gewone overige wekelijksche rubrieken.

Ten slotte zij gewezen op het slot van Prof. Volz' opstel in De Globus van 14 Jan. over „Die Bevölkerung Sumatras” (met tal van afbeeldingen) en op een geïllustreerd artikel van den heer J. A. Loeber jr. in het tijdschrift „**Textile Kunst und Industrie**,van October en November j.l., gesteld: Textile Verzierungstechniken, waarin onder meer mededeelingen over het batikken op Java.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 23 Dec. '08.
Het Bat. Nieuwsblad idem.
Het Nieuws v/d Dag v. Ned.-Indië idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 22 Dec. '08.
De Sumatrapost t/m 23 Dec. '08.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 98.
Javasche Courant No. 102 en 102a.
Indische Mercuur No. 3.
Handelsberichten v/h Ministerie van Landbouw, 14 Jan., No. 96.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 18 Dec. 1909. No. 101.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst één jaar verlof naar Europa aan den controleur bij het B.B., V. A. Doeve; wegens ziekte aan den commies bij den post- en telegraafdienst Mej. J. Razoux Kuhr.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk bij de S.S. op Java, M. H. Kempers; de onderwijzer te Tjaroeban, Mas Karto Soe Padma.

Benoemd: tot veearts bij den burgerl. veeartsenijkundigen dienst, A. van der Steur; tot controleur voor de belastingen in de afd. Soerabaja, L. van Kletsveld; tot lid der directie van het militair weduwen- en weezenfonds, de kolonel van den geneesk. dienst J. Bijker; tot ingenieur bij den Waterstaat en B. O. W., A. J. Dijkstra.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van de landraden te Modjokerto en Modjoagoeng, Mr. D. Hartgerink.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Dir. der B. O. W., J. A. Verhoog; van den Dir. van Gouvernementsbedrijven, E. A. Douglas.

Benoemd: tot regent van Panaroekan (Besoeki), Raden Mas Toemenggoeng Ario Poestoko Pranowo; tot 2en deurwaarder bij het Hooggerechtshof van N.-I., J. Arends; tot onderwijzer 3e kl., J. H. Bax.

Toegelaten: tot uitoefening der tandheelkundige praktijk in N.-I., E. Stark.

Benoemd: tot agent van de wees- en boedelkamer te Batavia, afdeeling Indramajoe, H. Pechler; tot hoofdcommies bij het Dep. der Marine, D. E. Brouwer.

Uit de Javaansche Courant van 22 Dec. 1908. No. 102.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Benoemd: tot opzichter bij den Waterstaat en B. O. W., Th. C. Harst; W. G. C. Duijshart; F. van Ruijssevelt en F. J. G. Fronchin; tot 3en commies bij de Weeskamer te Batavia, J. H. Anderson; tot lid bij den gemeenteraad van Palembang, G. W. Posthumus en H. Heaviside.

Gesteld: ter beschikking van den president van den Raad van Justitie te Medan, Mr. H. Westra.

Benoemd: tot hoofdpangkoeloe bij den landraad te Djambi, Hadji Abdoel Samad bin Hadji Ibrahim; tot lid van den priesterraad te Madioen, Mas Martongoelomo; tot inlandsch officier van justitie in de afd. Goenoeng Kidoel, Raden Mas Tjokrodihardjo en Mas Mangkoeredjo; tot luitenant der Chineezen voor de onderafdeeling Koealakapoeas (Z. en O.-Borneo) Tjio Tjang Bie; te Billiton, Boen Goan Theng.

Geplaatst: in de residentie Semarang, de burgerl. ambtenaar A. V. Brouwer; in Besoeki, de id. R. A. M. Mooy; in Kedoe, de id. W. B. van der Wilde; in de res. Oostkust van Sumatra, de id. M. Hamerster en B. H. F. van Heuven; in het gouv. Celebes, de id. L. M. van Klaveren.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa aan den majoor der artillerie L. Tielenius Kruijthoff.

Bevorderd: tot 1en luitenant bij het wapen der artillerie, de 2e luit. G. T. Slothouber.

Geplaatst: bij het 1e depot-bat. de 1e luit. P. te Wechel; bij het rechterhalf 15e de 2e luit. W. K. H. Feuilletau de Bruijn; bij het 4e depot-bat. de 1e luit. J. Grader; bij het 10e bat. de 1e luit. A. J. Roozeboom en A. J. F. Baptist; te Soerabaja de kapitein W. F. Dinger; te Banjoe Biroe de 1e luit. K. Brevet; bij het 11e bat. de kapitein G. F. A. Briët; te Batavia de 1e luit. D. B. W. van Ardenne; bij het 20e bat. de 1e luit. G. Aars; op Banka de 1e luit. C. F. A. Moorrees; in de Lampongs de 2e luit. W. J. de Vries; te Soerabaja de kapitein der art. J. C. Pabst.

Overgeplaatst: naar Willem I, de kapitein der art. G. L. J. Holle; naar Salatiga de 1e luit. der art. J. Dormaar.

Geplaatst: te Tjimahi de 2e luit. der genie A. F. van den Heuvel tot Beichtungen; te Salatiga de 2e luit. der cavalerie J. W. Stoutjesdijk.

Een buitengewoon Nr. der Javasche Courant (23 Dec. 1908 No. 102a), bevat het „heugelijk bericht dat Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Vorstin, in blijde verwachting verkeert.”

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Wilis”; Gezagvoerder M. van der Putte. Van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

Z. M. C. E. Valckenier de Greve met echtg. en 3 k.: S. van Eendenburg; P. C. Hoolboom; Mevr. Wed. M. S. C. van Pienbroek—Harins; A. M. Juten: I. A. van Melle met echtg. en 3 k.; W. M. van der Valk Bouwman; A. J. G. Wesselman met echtg. en 2 k.; J. J. Holtgopffel; C. Donker Jr.; R. Soemito; G. A. Maandag; G. J. Kranenbarg; C. J. Huisewaard; benevens een detachement suppletietroepen.

Te Southampton zal zich inschepen naar Tanger: P. de B. Radcliffe.

Te Marseille zullen zich inschepen:

S. C. van Musschenbroek; Mr. B. Nijman; A. W. Wichers Hoeth; A. J. N. Bakx met echtg. en 1 k.; H. M. J. van de Wall; M. Wijzenbeek en echtg.; Dr. A. J. Olivier; P. F. Wintershoven; W. Boetje; H. C. Schmid en echtg.; W. A. Prins met echtg. en 1 k.; Mej. J. Mermod; Dr. J. W. Portengen; Mr. R. M. Rentema en echtg.; E. C. Abendanon; G. C. Lavell en echtg.; J. Westerwijk Bosdijk; A. Bosch; Mevr. Wed. T. J Klein; W. A. van Dijk; P. L. Lohr.

Naar Port-Saïd:

W. L. F. C. Ridder van Rappard en echtg.

Passagierslijst van het Nederl. s.s. „Goentoer”; Kapt. P. de Boer. Van Batavia 24 December 1908; te Marseille 17 Januari 1909.

Van Batavia:

P. W. Tiedeman met echtg. en 1 k.; Mej. C. R. Rundberg; M. C. Koning; F. van West; Mevr. J. E. van der Velde, geb. Zijtsema; J. Tollenaar; A. F. L. van Slijpe; W. Vreede; H. C. But; Mej. D. Geuka; A. E. H. Reep; L. H. Gijzen; A. C. A. Tisset; Dr. H. J. Wagener; J. C. de Rijk met echtg.; benevens H. M. troepen en schepelingen.

Van Padang:

H. D. Schluter met echtg. en 1 k.; Ph. Soesman met echtg.; J. Zwaaf met echtg.; J. S. Blazer;

Naar Padang:

Mevrouw Keert-Rhemrev met 1 k.; mevr. Grivel; E. A. Kuchlin; mevr. de Schoemaker met 2 k;mevrouw A. C. Nix.